A. D. 1932 CURRENDA Nrus IX

PISMO URZĘDOWE TARNOWSKIEJ KURJI DIECEZJALNEJ

SACRA CONGREGATIO DE SACRAMENTIS

I.
DE AETATE CONFIRMANDORUM

Plures petitiones exhibitae sunt Pontificiae Commissioni ad Codicis canones authentice interpretandos, quaestionem respicientes aetatis confirmandorum, de qua est sermo in canone 788, et utrum dictus canon constituat tantum normam directivam an potius vere praeceptivam. Emmi Patres eiusdem Pontificiae Commissionis in plenario Coetu diei 7 Iunii 1931, proposito dubio: „An canon 788 ita intelligendus sit ut Sacramentum confirmationis in Ecclesia latina ante septimum circiter aetatis annum conferri non possit nisi in casibus, de quibus in eodem canone" responderi mandarunt: *Affirmative*[1]).

Quoniam vero in Hispania et alicubi, praesertim in America Meridionali, viget consuetudo administrandi Sacramentum Confirmationis pueris ante usum rationis, etiam immediate post collatum Baptismum, a Sacra Congregatione de disciplina Sacramentorum, edita supradicta responsione, quaesitum fuit, an talis consuetudo adhuc servari possit.

In plenario itaque Coetu Emmorum Patrum huius Sacrae Congregationis, habito die 27 Februarii 1932, re mature discussa, proposito sequenti dubio: „An consuetudo antiquissima in Hispania et alicubi vigens ministrandi Sacrametum Confirmationis infantibus ante usum rationis, servari possit". Emmi Patres responderunt: „*Affirmative*, et ad mentem". „*Mens est* ut ubi Sacramenti Confirmationis administratio differri potest ad septimum circiter aetatis annum, quin obstent graves et iustae causae, ad normam can. 788, contrariam consuetudinem inducentes, fideles sedulo edocendi sunt de lege communi Ecclesiae Latinae, praemissa Sacrae Confirmationis administrationi illa catechesis instructione, quae tantum iuvat ad animos puerorum excolendos et in doctrina catholica solidandos, prout experientia docet".

In audientia diei 2 Martii eiusdem anni, referente infrascrito Secretario Sacrae Congregationis, Ssmus Dnus Noster Pius Papa XI responsionem ratam habere et confirmare dignatus est.

Ne autem ex hac resolutione aliquis error irrepat aut non recta intelligentia de sacrorum canonum intentione et praecepto circa aetatem admittendorum ad primam Communionem Eucharisticam, declarat eadem Sacra Congregatio, equidem opportunum esse et conformius naturae et effectibus Sacramenti Confirmationis, pueros ad sacram Mensam prima vice non accedere nisi post receptum Confirmationis Sacra-

[1]) *Acta Ap. Sedis*, XXIII, p. 353.

mentum, quod est veluti complementum Baptismatis et in quo datur plenitudo Spiritus Sancti (S. Thomas, p. III, quaestio 72, art. 2); non tamen iidem censendi sunt prohiberi quominus ad eamdem Mensam prius admittantur, si ad annos discretionis pervenerint, quamvis Confirmationis sacramentum antea accipere non potuerunt.

Datum Romae ex Aedibus Sacrae Congregationis de disciplina Sacramentorum, die 30 Iunii 1932.

M. Card. Lega, Episcopus Tusculanus, Praefectus.

L. S. *D. Jorio*, Secretarius.

II.

LITTERAE

AD EXCELLENTISSIMOS ARCHIEPISCOPOS, EPISCOPOS ATQUE LOCORUM ORDINARIOS: DE TRACTATIONE CAUSARUM MATRIMONIALIUM.

In plenariis Comitiis die 27 Februarii labentis anni habitis in Civitate Vaticana, examini Emmorum Patrum delata fuerunt responsa, quae hucusque ad hanc Sacram Congregationem pervenerant ab Excmis Episcopis ceterisque locorum Ordinariis aut directe aut per Nuntios vel Delegatos Apostolicos data, quae tractationem causarum matrimonialium apud Tribunalia ecclesiastica respiciunt. Prouti postulabat gravitas omnino peculiaris huius negotii, res maturo examini amplaeque discussioni subiecta est, atque omnibus rite perpensis, iisdem Emmis Patribus opportunum visum est, quae infra recensentur, decernere:

I. Excmi Episcopi et reliqui locorum Ordinari *quotannis*, inde ab anno 1933 initium sumentes, *mense Ianuario anni insequentis* ad hanc Sacram Congregationem aut directe, aut per Nuntios vel Delegatos Apostolicos pro regionibus ubi hi sunt constituti, renuntiare tenentur:

1) nomina Officialis, iudicum, sacri Vinculi defensoris, actuarii atque advocatorum Tribunali suae cuique Curiae addictorum, pro causarum matrimonialium tractatione et definitione, relatis quoque academicis cuiusque, quibus praefulgent, studiorum gradibus seu titulis, vel saltem reddito testimonio de eorumdem prudentia atque canonica peritia;

2) quaenam pecuniae summa apud sacrum Tribunal deponenda a partibus postuletur, necnon taxarum notulam atque emolumentorum, quae pro unaquaque causa persolvi solent, haud exceptis advocatorum honorariis, et, quatenus casus ferat, peritorum; et insimul quomodo fuerit consultum pauperum gratuito patrocinio ad normam cc. 1908-1916;

3) numerum causarum matrimonialium, quae vel introductae vel adhuc pendent vel iam fuerunt definitae tum in prima quum in secunda instantia, pro unaquaque significando: *a)* diem, mensem et annum ipsius introductionis atque resolutionis pro utraque instantia; *b)* nullitatis caput; *c)* competentiae titulum; *d)* exitum nullitati vel favorabilem vel adversum, tum in prima cum in altera instantia, et, si eventus petitioni actoris adriserit faustus, etiam caput, e pluribus forte adductis, propter quod fuit sententia prolata; *e)* quomodo suum obierit munus sacri Vinculi defensor et utrum partes vel earum alterutra advocati aut procuratoris patrocinio usae sint;

4) numerum denique supplicum libellorum huiusce generis causarum, qui, utpote habiti solido fundamento destituti, inde a limine sunt reiecti.

II. Quo latius compleantur notitiae iam ab hac Sacra Congregatione receptae pro anteactis annis 1928 et 1929, quod ad easdem causas attinet, Excmi Praesules ne dedignentur ad eamdem Sacram Congregationem transmittere, per Excmos Nuntios vel Delegatos Apostolicos, si in regione sint constituti, secus directe, *intra trimestre a die prima Ianuarii anni 1933 supputandum*, relationes causarum matrimonialium, quae fuerunt agitatae in Tribunalibus suae cuiusque Curiae *intra triennium 1930-1932*, quaeque amplectantur oportet omnes notitias praecedenti capite, sub nn. 1), 2), 3), *a-c* 4), expetitas.

III. Quod si fieri contingat ut, spectata parvitate dioecesis et praesertim inopia sacerdotum, aliquis Excmus Episcopus locive Ordinarius prohibeatur quominus ecclesiasticum Tribunal constituat quod suo munere congruenter, uti expostulat peculiaris causarum matrimonialium gravitas et tanti Sacramenti religio, perfungi valeat, ipse, prudenter secum pensato harum rerum discrimine maximoque momento, minime vereatur, etiam in levamen conscientiae suae, huiusmodi loci vel personarum angustiam ad hanc Sacram Congregationem significare, ut ipsa huiusmodi necessitati, saltem ad tempus, prospicere possit, competentiam Tribunalis deferendo alii Curiae ecclesiasticae provinciae vel regionis, quae tali oneri sustinendo ob peritiores officiales ceterosque administros aptior evadat.

IV. Cuius incommodi enunciata provisio aeque valere censenda est pro iis Curiis suffraganeis et metropolitanis, quae ad normam quoque can. 1594 § 3, probante Apostolica Sede, appellationis sedes fuerunt constitutae, si in iis reperiantur rerum adiunctis ut, praeter causarum primae instantiae, etiam secundae instantiae pondus ferre non valeant. Quo in casu peculiarem Curiam, eamque metropolitanam, si haberi possit, pro appellatione designent, eaque, quatenus necessariis instructa conditionibus comperiatur, a S. Sede adprobabitur, incolumi tamen semper iure appellationis ad Sacram Romanam Rotam iuxta praescriptum can. 1599.

Y. Praefatae relationes in examen assumentur in hoc Sacro Dicasterio a quodam peculiari RR. PP. Consultorum coetu apud idipsum instituendo, qui praeterea idonea remedia, pro casuum necessitate, excogitabit et suggeret, haud praetermissa, quatenus opportunitas expostulet, inspectione per Visitatores Apostolicos ab Exmis Nuntiis vel Delegatis Apostolicis, probante Sede Apostolica, vel ab H. S. C. designatos peragenda, ut de visu conspiciant utrum Tribunalia ecclesiastica recte, ut decet, officium suum expleant et moderentur.

VI. Ne supra relatae praescriptiones immodicae atque praeposterae videantur, Excmi Episcopi momentum gravitatemque causarum matrimonialium secum ipsi perpendant, quae proinde non solum quam maxima peritia, sollerti cura ac diligenti investgatione sunt pertractandae ne inviolablle matrimoniale vinculum in discrimine ponantur, verum etiam intra temporis intervallum canone 1630 praefinitum rite absolvendae, cum non semel succurrendum sit, de rigore iustitiae, abnormi familiarum statui et conditioni, etiam sub respectu patrimonialium bonorum, quaeque semper detrimento esse possunt conscientiarum tranquillitati et animarum saluti.

Haec ideo remedia, ab EE. PP. in memorata plenaria Congregatione proposita circa tractationem causarum matrimonialium, cum infrascriptus Secretarius huius Sacrae Congregationis Beatissimo Patri Pio divina Providentia Papae XI in audientia diei

2 Martii 1932 significasset, Eadem Sanctitas Sua, attente perspectis huius magni negotii materia atque consectariis maximi momenti inde promanantibus, eadem rata habere atque comprobare quoad omnia, supremo auctoritatis Suae oraculo, dignata est, insimul praecipiendo ut cum Excmis Archiepiscopis, Episcopis ceterisque locorum Ordinariis communicentur, ab iisdem sedulo ac religiose exsecutioni demandanda.

Datum Romae, ex aedibus Sacrae Congregationis de disciplina Sacramentorum, die 1 mensis Iulii anni 1932.

† *M. Card. Lega*, Episcopus Tusculanus, Praefectus

L. † S.

D. Jorio, Secretarius

Program przejściowy nauki religji rzymsko-katolickiej dla II klasy gimnazjalnej na rok szkolny 1932/33.

W nauce religji rzymsko-katolickiej należy materjał naukowy objęty dotychczasowym programem dla klasy II uzupełnić omówieniem zasadniczych wiadomości z Nowego Testamentu aż do Wniebowstąpienia Chrystusa Pana.

Materjałem więc podstawowym będzie życie i nauka Pana Jezusa według 4-ch ewangelij.

Poznanie, ukochanie i uwielbienie Jezusa Chrystusa z uwzględnieniem następujących prawd: Chrystus jest Synem Bożym, Bogiem i Człowiekiem, Zbawicielem świata, Pośrednikiem między Bogiem a ludźmi, Najwyższym Kapłanem, Głową niewidzialną założonego przez Siebie Kościoła, w którym żyje do końca świata — winno dać dzieciom, odpowiednio do ich poziomu, dostateczny nastrój duchowy i rozbudzić w nich pragnienie naśladowania Chrystusa przez: a) czynną miłość Boga i bliźniego, b) zdecydowaną walkę ze złemi skłonnościami i ich opanowanie.

Poniżej podaje się rozwinięcie powyższego materjału.

1. Nawiązanie do St. Testamentu. Stworzenie świata i ludzi. O grzechu pierworodnym. 2. Obietnica Odkupienia. 3. Oznajmienie narodzin św. Jana. 4. Zwiastowanie Najśw. Marji Pannie. 5. Nawiedzenie św. Elżbiety. Narodzenie św. Jana. 6. Narodzenie Pana Jezusa. 7. Ofiarowanie Pana Jezusa w świątyni. 8. Pokłon Trzech Króli ze Wschodu. 9. Życie ukryte Pana Jezusa w Nazarecie. 10. Dwunastoletni Pan Jezus w świątyni jerozolimskiej. 11. Działalność św. Jana. 12. 40 dni postu i kuszenie Pana Jezusa. 13. Powołanie pierwszych Apostołów i pierwszy cud Pana Jezusa w Kanie. 14. Pan Jezus wypędza kupczących ze świątyni. 15. Rozmowa z Nikodemem. 16. Rozmowa z Samarytanką. 17. Cudowny połów ryb. Powołanie Apostołów. 18. Uzdrowienie trędowatego w Kafarnaum i chorego od 38 lat w Jerozolimie. 19. Kazanie na górze. Błogosławieństwa. 20. Kazanie na górze. Stosunek do Boga. 21. Kazanie na górze. Stosunek do bliźnich i do siebie. 22. Pan Jezus uczy modlić się. 23. Przypowieści Pana Jezusa o Królestwie Bożem, o siewcy, o pszenicy i kąkolu, o gorczycznem ziarnie. 24. Poselstwo i śmierć św. Jana. 25. Uzdrowienie sługi setnika. 26. Wskrzeszenie młodzieńca z Naim i córki Jaira. 27. Uciszenie burzy na morzu. 28. Rozesłanie Apostołów a następnie uczniów. 29. Cudowne rozmnożenie chleba i zapowiedź ustanowienia Najświętszego Sakramentu. 30. Szymon Piotr opoką Kościoła. Zapowiedź męki i zmar-

twychwstania. 31. Przemienienie Pańskie. 32. Pan Jezus i dzieci. 33. Przypowieść o zbłąkanej owcy. Pan Jezus dobry pasterz. 34. Przypowieść o synu marnotrawnym. 35. Przypowieść o Łazarzu i bogaczu i miłosiernym Samarytaninie. 36. Pan Jezus uczy o swojem Bóstwie. 37. Uzdrowienie ślepego od urodzenia. 38. Wskrzeszenie Łazarza. 39. Zapowiedź męki. 40. Wjazd triumfalny Pana Jezusa do Jerozolimy. 41. Moneta czynszowa i podatek. 42. Przypowieść o talentach powierzonych. 43. Koniec świata i Sąd ostateczny. 44. Ostatnia wieczerza. 45. Nauka pożegnalna Pana Jezusa. 46. Modlitwa w Ogrojcu. 47. Pan Jezus przed sądem. 48. Ukrzyżowanie Pana Jezusa. 49. Zmartwychwstanie i ukazanie się Pana Jezusa niewiastom. 50. Ukazywanie się Pana Jezusa Apostołom w Jerozolimie. 51. Ukazywanie się Pana Jezusa w Galilei. 52. Wniebowstąpienie Pana Jezusa. 53. Wybór Macieja na Apostoła. Zesłanie Ducha św.

Imieniem Episkopatu Polski zatwierdzono.

(—) † Stanisław Łukomski
Sekretarz Episkopatu Polski

Łomża, dnia 10 sierpnia 1932 r. Nr. 977/32.

Niniejszy program zatwierdzam.

Warszawa, dnia 18 sierpnia 1922 r. wz. Ministra:

Kazimierz Pieracki, Podsekr. Stanu

Program nauki religji w szkołach dokształcających zawodowych.

(klasa wstępna i trzy następne)

A. *Ilość godzin.* W klasie wstępnej jedna godzina tygodniowo. W klasach I, II, III dla chłopców ogółem $1^1/_2$ godziny tygodniowo z rozkładem na 3 lata, dla dziewcząt — ogółem 2 godziny tygodniowo z rozkładem na 3 lata.

B. *Zadanie nauczania religijnego.* 1. W klasie wstępnej należy pogłębić wiedzę i życie religijne wychowanków przez omówienie ważniejszych zagadnień religijnych i obyczajowych przedewszystkiem na podstawie życia Pana Jezusa.

2. W klasach następnych nauczyciel religji doprowadzi ucznia (uczenicę) nietylko do należytego zrozumienia prawd religijnych, ale wychowa go przedewszystkiem w szczerym duchu katolickim, tak, aby młodzieniec, jako uświadomiony i żywy członek Kościoła, chętnie spełniał obowiązki swe religijne i opuściwszy szkołę odznaczał się rzetelną katolicką etyką.

Kształcenie w szkole zawodowej dokształcającej jest nauką wychowawczą. Dlatego nie wystarczają teoretyczne wykłady naukowe, ale należy kłaść przedewszystkiem nacisk na wyrobienie charakteru, ponieważ młodzież szkoły zawodowej znajduje się w najniebezpieczniejszym, a tak bardzo decydującym okresie życia.

Wychowanie młodzieży szkół dokształcających jest dość trudne, ponieważ młodzież ta z reguły jest zamknięta w sobie, wobec starszych nieufną, dążącą do niezrozumianej jeszcze samodzielności, skłonna do wątpienia i krytykowania wszelkiego autorytetu, a przytem zdecydowanie skrajna w swych zapatrywaniach. Wskutek takiego podłoża psychologicznego młodzież dorastająca jest podatna na podszepty antyreligijne, ale także nietrudna do ugruntowania w posłuszeństwie wobec autorytetu religijnego.

Nauczyciel powinien unikać szorstkości i ostrego tonu profesorskiego, jak i zbytniego poufalenia się z uczniami, będzie raczej dokładał starań, by nawiązać osobisty kontakt, o ile możności, z każdym uczniem i pozyskać jego zaufanie: będzie nie tyle profesorem ile duszpasterzem.

Nauczyciel okaże takt, gdy będzie traktował wychowanka (ę) swojego jako dorastającego przyjaciela potrzebującego jego pomocy.

C. *Metoda nauczania.* Ponieważ uczniowie (uczenice) szkoły zawodowej obracają się w kołach różnorodnych, przynoszą ze sobą do szkoły cały zapas przeróżnych wiadomości i poglądów życiowych, okolicznościowo nabytych, metodą zatem nauczania powinien być nietylko wykład, ale także odpowiednia heureza (metoda wywodząca), pozwalająca na wychwytanie i wyławianie spaczonych pojęć oraz prostowanie i porządkowanie fałszywych poglądów. Szkoła zawodowa nie kształci ludzi uczonych, lecz katolików praktycznych o średnich wiadomościach religijnych, dlatego nauczyciel pracę swą wywodzić będzie z życia i dążyć do łagodzenia konfliktów sumieniowych ucznia (uczenicy), który czuje lub widzi sprzeczność między subjektywnemi przejawami życiowemi, a niewzruszonemi zasadami wiary św.

Program jest obszerny, przeto wykładający winien, przy pobieżnem traktowaniu niektórych rzeczy więcej teoretycznych, położyć nacisk na ugruntowanie w uczniach (uczenicach) znajomości zasadniczych praw wiary oraz zaprawić ich do modlitwy i sumiennego spełniania przykań Boskich i Kościelnych.

Klasa wstępna.

Wrzesień — styczeń.

Bóg stworzyciel.

1. Bóg, istota i doskonałości. 2. Bóg i świat (człowiek). 3. Trójca św. 4. Nadprzyrodzony cel, godność i praca człowieka (rozmowa Nikodema z Panem Jezusem). 5. Dusza ludzka, jej władza i pragnienie szczęścia. 6. Potrzeba religji nadprzyrodzonej. 7. Objawienie Boskie i wiara katolicka (Pismo św. i Podanie). 8. Dzieje objawienia: Stary i Nowy Testament. 9. Opatrzność Boska. 10. Zarzuty przeciwko Opatrzności Boskiej (nieszczęście, grzech). 11. Modlitwa, jej cechy (Faryzeusz i celnik, Ojcze Nasz, Zdrowaś Marja). 12. Człowiek w godzinę śmierci i na sądzie Boskim (śmierć, sąd, czyściec, niebo, piekło — 2 lekcje). 13. Liturgja okresu Bożego Narodzenia. (powtórzenie Katechizmu 1, 7, 11, 12 art. Składu Apostolskiego, o modlitwie).

Luty — czerwiec.

Bóg Odkupiciel.

14. Grzech pierworodny i konieczność Odkupienia. 15. Chrystus Syn Boży i Zbawiciel. 16. Chrystus — wzór wykonania swego posłannictwa: a) przygotowanie w Nazaret w domu rodzicielskim (rodzina przy pracy domowej — warsztat); w świątyni Jerozolimskiej (służba Boża), b) wykonanie (kazanie na górze i na jeziorze, przykazania Boże — dobre ziarno na dobrej roli); cuda, droga krzyżowa (cierpienie); (krzyż) miłość Boga; (Zmartwychwstanie) (sakramenta). Wniebowstąpienie. 17. Liturgja okresu wielkanocnego. (powtórzenie Katechizmu: art. 2—6 Składu Apost.; o przykazaniach).

Bóg uświęciciel.

18. Chrystus jako nauczyciel, kapłan i król ludzkości. 19. Kościół Chrystusowy.

20. Duch św. w Kościele i w duszy człowieka. 21. Łaska Boża. 22. Stosunek woli ludzkiej do łaski Boskiej (odpowiedzialność). 23. Msza św. i sakramenta w życiu katolika. 24. Liturgja mszy św. 25. Sakramentalja i błogosławieństwa. 26. Kapłan i lud. 27. Liturgja okresu Zielonych Świąt (Boże Ciało), Powtórzenie Katechizmu; art. 8 i 9 Składu Apost.; o łasce, o sakramentach i błogosławieństwach.

I. Klasa.

Wrzesień — styczeń.

1. Bóg: Jego istota poznawalna przez świat, przez sumienie, przez objawienie, Jego przymioty, bezpoczątkowość, wieczność, doskonałość. 2. Bóg w Trójcy św. Jedyny. 3. Trójca św. w życiu Kościoła Katolickiego. 4. Stworzenie świata (hexaemeron, raj, grzech pierworodny, potop). 5. Dusza ludzka: jej istnienie, Darwinizm (ostrożnie), nieśmiertelność duszy, jej władze (rozum, wola), ich kształcenie (nauka, wychowanie, charakter). 6. Dzieje objawienia: Stary, Nowy Testament — Monoteizm, Mesjasz, Zbawiciel. 7. Zródła objawienia: Pismo św., Podanie, Tłumaczenie Pisma św., Badacze Pisma św. 8. Religja: przyrodzona, nadprzyrodzona: rodzaje: pogaństwo, Buddyzm, Chrześcijaństwo, Mahometanizm, teozofja. 9. Cel życia: życie doczesne, pozagrobowe: spirytyzm (ostrożnie). 10. Opatrzność Boska: szczęście, nieszczęście, grzech. 11. Koniec świata: życie wieczne: (czyściec, niebo, piekło). 12. Cześć Boska: wewnętrzna, zewnętrzna, prywatna, publiczna.

Luty — czerwiec

13. Modlitwa: prywatna, publiczna, liturgiczna, język liturgiczny, nabożeństwa. procesje, pielgrzymki. 14. Uroczyste wzywanie imienia Bożego. 15. Grzeszne wzywanie imienia Bożego. 16. Dzień święty: święcenie i odpoczynek. 17. Czasy święte: rok kościelny dni świąteczne, post. 18. Cnota wiara: istota, przymioty, niebezpieczeństwa, grzechy przeciwne. 19. Cnota nadziei i miłości. 20. Miłość samego siebie: ciało, dusza, praca zabawa, alkohol. 21. Miłość bliźniego: Samarytanin: miłosierdzie. 22. Cześć Świętych Pańskich: obrazy, relikwje. 23. Cześć Matki Boskiej. 24. Matka Boska i Polska. 25. Święta rodzina: wzór rodziny chrześcijańskiej. 26. Święci Pańscy: ich cnoty i praca (rzemiosło): św. Józef, św. Izydor, błogosł. Hofbauer. 27. Obojętność religijna i odszczepieństwo. 28. Modlitwa i praca codzienna.

II. Klasa.

Wrzesień — styczeń.

Odkupienie przez Syna Bożego.

1. Życie Chrystusa na tle roku kościelnego (Boże Narodzenie, Męka, Zmartwychwstanie, Wniebowstąpienie). 2. Nauka Pana Jezusa (dogmatycznie). 3. Diesięcioro Przykazań i kazania Pana Jezusa na górze (dogmatycznie). 4. Etyka Chrystusowa a etyka pogańska i faryzeuszowska. 5. Cuda Pana Jezusa, cel, rodzaje, skutki. 6. Zmartwychwstanie Pana Jezusa i nasze. 7. Pierwsi chrześcijanie, Ananjasz i Safira. 8. Sumienie chrześcijańskie. 9. Cnoty chrześcijańskie: pokora, cierpliwość. 10. Cnota czystości. 11. Doskonałość chrześcijańska: zakony, bractwa, sodalicje.

Luty — czerwiec,

12. Życie nadprzyrodzone i łaska Boska. 13. Łaska Boska i wolna wola ludzka: odpowiedzialność. 14. Sakramenta święte. 15. Chrzest. 16. Pokuta. 17. Najświętszy Sa-

krament. 18. Ofiara Mszy św. 19. Liturgja Mszy św. 20. Ostatnie Namaszczenie. 21. Małżeństwo. 22 Sakramentalja. 23. Dom Boży. 24. Sztuka kościelna i rzemiosło. 25. Dobre i złe książki: wrogowie chrześcijaństwa.

III. Klasa

Wrzesień — styczeń.

Duch święty i Kościół.

1. Początki Kościoła: św. Piotr, Zielone Świątki, gmina chrześcijańska. 2. Ustrój Kościoła: Papież, biskup, kapłan, wierni.
3. Władza Papieża: nieomylność. 4. Znaczenie Kapłana w życiu katolickiem, sakrament kapłaństwa. 5. Dalsze dzieje Kościoła: jego rozwój, przeszkody. 6. Męczennicy: katakumby. 8. Św. Augustyn. 9. Kościół w Średniowieczu: potęga, zakony, cechy rzemieślnicze. 10. Św. Wojciech. 11. Św. Stanisław Biskup. 12. Papież Innocenty III. 13. Upadek obyczajów. 14. Reformacja: Luter. 15. Reformacja w Polsce.

Luty — czerwiec.

16. Kościół współczesny. 17. Kościół w Polsce. 18. Obrządki katolickie w Polsce: łaciński, grecko-katol., ormiański i wschodnio-słowiański.
19. Sekty współczesne w Polsce. 20. Misje katolickie. 21. Katolik w życiu rodzinnem: rodzice, dzieci, rodzeństwo. 22. Katolik i małżeństwo: przedwczesne znajomości, narzeczony (a), mąż i ojciec, względnie żona i matka, małżeństwo cywilne, rozwody. 23. Katolik w pożyciu z bliźnimi: zgoda, przyjaźń gniew, procesy, zgorszenie. 24. Praca. Jej moralne znaczenie, wykonanie pracy, uczciwość przy umowach i obliczaniu. 25. Stany społeczne: stowarzyszenia, związki zawodowe, ich uprawnienia. 26. Dobra doczesne prawo do własności prywatnej, socjalizm, bolszewizm. 27. Stosunek pracobiorcy do pracodawcy i na odwrót — na tle głównych wskazań encykliki Rerum novarum o sprawie społecznej 28. Stosunek do Państwa: poszanowanie władzy, podatki, służba wojskowa, wybory. 29. Stosunek Państwa do Kościoła — umowy konkordaty. 30. Encyklika papieska o akcji katolickiej (Rozbiór pieśni: My chcemy Boga).

Zatwierdzono imieniem Episkopatu Pol.
Warszawa, dnia 9. XI. 1931 Nr. 1229/31
Sekretarz Episkopatu Polski
(—) *Stanisław Łukomski.*
Niniejszy program zatwierdzam
Podsekretarz Stanu (—) *K. Pieracki.*

Warszawa, dn. 12-go kwietnia 1932 r.
Nr. I. Pr. 8650/31

W Tarnowie, dnia 15 września 1932.

Ks. Roman Sitko
kanclerz

† LEON, Bp.

Nakładem Kleru Diecezjalnego Z Drukarni Zygmunta Jelenia w Tarnowie